

„Ne nézd a te felebarátod szemében a szálkát.”

Időpont: Vízkereszt ünnepe, 1931. január 6. [Helyszín: Győr?]

Alapige: Máté 7:3-5.

Miért nézed pedig a szálkát, a mely a te atyádfia szemében van, a gerendát pedig, a mely a te szemedben van, nem veszed észre? Avagy mi módon mondhatod a te atyádfiának: Hadd vessem ki a szálkát a te szemedből; holott ímé, a te szemedben gerenda van? Képmutató, vedd ki előbb a gerendát a te szemedből, és akkor gondoldj arra, hogy kivessed a szálkát a te atyádfiának szeméből!

Keresztyén Testvéreim! Vízkereszt az evangélikus egyházban a külmisszió ünnepe. Esztendőről-esztendőre ez a hivatalos alkalom, mikor a szószékről hivatalosan is a külmisszió kérdése kerül megvilágításba. Ha megfigyeljük ezeket a külmissziói előadásokat, azt látjuk, hogy azok három csoportra oszlanak.

Az első csoport a megoldandó feladatokat állítja elénk. Betekintést enged a misszionálatlan államokba, a civilizálatlan államok közé, akik ugyanolyan Isten képére teremtett emberek, mint mi, kik éppen olyan igényekkel léphetnének fel, mint amilyenekkel mi fellépünk. Az igehirdetés e fajtája a szájalmat akarja felébreszteni a nyomorult emberekkel szemben.

A második csoport a feladatok megoldásaira akarja ráirányítani figyelmünket, a misszionáriusok életére. Rámutat arra a hatalmas erőfeszítésre, mellyel a misszionáriusok elszakítják magukat hazától, családtól, európai civilizációtól, és mennek Isten országát terjeszteni. Rámutatnak ezek az igehirdetések azokra a veszedelmekre, melyek vadállatok és vademberek által testüket és lelküket állandóan fenyegetik. Ezek az igehirdetések azzal akarják felkelteni az érdeklődést a külmisszió iránt, hogy a bámulatot keltik fel a hit hőseivel szemben, és a velük való személyes kapcsolatot akarják kamatoztatni az üdv javára.

Harmadik csoportja a külmisszió előadásoknak a pogány misszió eredményeit tárja fel előttünk. Rámutat az új keresztyének csodálatos keresztyénségére, amely sokkal jobban magán viseli az igazi keresztyénség minden hímporát és az első szerelem intenzitását, hősiességét és nagy áldozatra képes erejét.

E háromfajta előadás közül legveszedelmesebb az első, azért, mert mindig van az emberben valami hajlandóság arra, hogy missziói érdeklődésénél fogva felette érezze magát azoknál a pogányoknál, kiknek fajiságánál fogva is úgy érzi, felette áll. És önmaga értékelése emelkedik

azáltal is, hogy külmissziói érdeklődését úgy tekinti, mint valami jótékonykodást, mely még a messze világra is kiterjed, és jóleső melegség futja át arra a gondolatra, hogy majd az ő filléreiből fog kórházba kerülni egy nyomorult beteg néger. Keresztyén Testvéreim! Akiknek külmissziói érdeklődése nem több, mint ez a fölényérzet, annak súlyosabb veszedelem, több kísértés az ilyen előadás, mint áldás.

A második fajta igehirdetés már értékesebb, mert a feladat megoldóira irányítja figyelmünket. Elénk állít embereket, kiken megmérhetjük magunkat, kikkel szemben az alázatosság érzése ébred bennünk. Ezeknek az igehirdetéseknél csak az a veszedelmük, hogy a személyes kapcsolat keresésére helyezi a fősúlyt.

A harmadik fajta igehirdetés a legáldottabb, mert megmutatja a pogányoknak hatalmas, égiséig érő újtestamentumi keresztyénségét. Mert, hogy Isten ezzel meg akart alázni, az bizonyos. Vannak emberek, kik elindulnak a külmisszió útjára azzal, hogy ők ismerik Krisztust, egyszerre csak látják, hogy nem ismerik őt, mert olyan új dolgokat látnak meg, melyek eddig ismeretlen területek voltak előttük. A másik áldása visszaható, megalázó eredménye, mely rámutat a külmisszió eredményére, mely összehasonlítja a mi keresztyénségünket az ő keresztyénségükkel.

De én most egy harmadik megalázó eredményre akarok rámutatni. Nem a megoldott feladatokat, hanem a megoldásra nem szoruló dolgokat akarom a pogány misszió területéről szemetek elé állítani. Azt szeretném, ha beszédem első része úgy hangzanék, mint egy propaganda előadás a külmisszió ellen. Azt szeretném, ha ideállna egy pogány ember a helyemre és ő beszélne. És ezt meg is fogom tenni, nem én fogok beszélni, hanem pogányokat fogok beszéltetni, kik úgy gondolják, hogy nekik joguk van ajkukra venni velünk szemben azt a hegyi beszédbeli igazságot, hogy: „miért nézed a szálkát, mely a te atyádfia szemében van, a gerendát pedig, amely a te szemedben van, nem veszed észre? Avagy mi módon mondhatod a te atyádfiának, hadd vegyem ki a szálkát a te szemedből, holott íme a te szemedben gerenda van?”

Mivel a gyülekezetnek az elmúlt év folyamán kétszer volt alkalma, hogy a külmisszió területéről, különösen Indiával ismerkedjék meg, mai beszédemet oda korlátozom.

Elvezetlek benneteket egy börtönbe, ahol egy meggörnyedt hátú, agyonsanyargatott ember van elzárva, aki mégis szabadabb mindazoknál, akik őt oda bezárták. Ez az ember Mahatma Gandhi. 1893-ban, 38 évvel ezelőtt pogány volt, ma is az, a hindu vallásnak mélyeséges követője. Tudományt szerzett, európai egyetemet végzett ügyvéd, újságíró ember, aki felvértezte magát a modern tudomány minden fegyverével és tudományát ma sem dobta

sarokba. Ez az ember 1893-ban olvasta a hegyi beszédet és akkor azt mondta, hogy ez az az erkölcs, mit meg kell valósítani. Én ráhelyeztem életemet e beszéd fundamentumára, az lesz szabályozója életemnek. És elhatározását végrehajtotta. Végrehajtotta mindenekelőtt nemzeti és politikai életében. Szíve fájt, mikor arra gondolt, hogy rabszolga, nyomorult elnyomott nép az ő népe. Lángoló fajisága szeretett volna valami nagyot csinálni érte, és mikor a hindu irredentát lelkéből kitermelte és végrehajtási eszközét kiszemelte, akkor az a hegyi beszéd engedékenysége politikája volt. „Aki arcul üt téged jobb felől, fordítsd felé a másik orcádat is.” „Aki elveszi a te felső ruhádat, engedd oda neki az alsót is.” „Aki tőled kér, adj neki és ne vonj meg tőle semmit.” „Aki kényszerít téged elmenni egy mérföldre, menj el vele háromra.” Gandhi ezt a merész gondolatot akarta végrehajtani és végre is hajtotta. Az ő serege, amit a hegyi beszéd zászlajával maga köré gyűjtött, elfogadta azt és megesküdt, hogy erőszakhoz nem fog nyúlni szabadsága kivívásánál, nemcsak azért, mert vezére ezt kívánja és parancsolja, hanem mert ez az egyetlen helyes kényszerítő politika. Gandhi az ellenség lelkiismeretét akarja felébreszteni, hogy lehetetlen tovább elnyomni ezt a népet. Láta, hogy az erőszak erőszakot szül, ő pedig örök időkre akarta felszabadítani népét. És ha egyszer fölébred lelkiismeretük, nem fog tovább tartani az elnyomás. Gandhi megérezte, hogy a szenvedélyes akarásnak és az alázatos engedékenységnek milyen csodálatos vegyülete a hegyi beszéd krisztusi erkölce.

Egy pár példát fogok elmondani.

Megszentségtelenítették a templomukat és meg akarták azt tisztítani. Megizenték a szándékukat a rendőrségnek. Azután megindult a sereg zárt sorokban, egy szál fegyver nélkül, szent énekeket énekelve. Egy hídra értek, hol rendőrök kordona várta őket, de ők senkihez hozzá nem nyúlva, csak nyomultak énekelve előre. A rendőrök elővették a vasbotokat és ahová suhantak az ütések, hullottak az emberek a sárga hullámokba, de helyükbe mások nyomultak, egy szó nélkül hulltak el, ki elalélt, ki meghalt, de az ének hangzott tovább. Nem lehetett megállítani őket. A rendőrök kénytelenek voltak engedni és a menet a templomba ért és megtisztította a templomot. Az engedékenységnek és a fanatikus akarásnak krisztusi erkölce!

A másik példa: A só-kérdésre került a sor. Gandhi elhatározta, hogy el fogja foglalni erőszak nélkül az állami sóraktárakat. És megindult egy csoport rongyosan, fegyver nélkül. A katonaság bambusz és vasbotokkal ütlegelte őket és azok zokszó nélkül haraptak a fűbe, de a katonák nem tudták megakadályozni előnyomulásukat. Senki a katonákhoz nem nyúlt, de úgy érezték, olyan erővel állnak szemben, ami nagyobb minden hatalomnál.

Legújabbán kiadott az angol kormány egy rendeletet, az erdővédelem törvényét, amely megtiltja a legeltetést minden állami erdőben. És akkor emberek serege, kiknek eddig eszébe

sem jutott a legeltetés, kihajtották az összes barmaikat, és nem volt a kormánynak annyi katonája, hogy meg tudták volna akadályozni, hogy ezek csendben, szó nélkül el ne foglalják az erdőt, mely a hindu népé és nem a kormányé. Mikor egyik vezetőt el akarták fogni, szépen felöltöztették, feldíszítették, kikísérték a megtiltott erdő területére és várták, hogy fogják el. Egy egész rendőrcsapat állt meg előtte és nem mertek hozzányúlani, mert úgy érezték, borzalmas az a hatalom, mely kiárad belőlük, 1893 óta.

Keresztyén Testvérem! Ezek pogányok. És most nézd meg a keresztyén erkölcsöt abban a gondolatvilágban, mely ezekben él és a mai keresztyénség lelkében. Mit mondanának ma nálunk ahhoz az emberhez, aki azt mondaná, Nagy-Magyarország feltámasztásához nem kell ágyú, nem kell gépfegyver, csak egy sereg, aki képes engedelmeskedni a végletekig és kitartani a végsőkig. Mit mondanának ahhoz az emberhez, aki azt mondaná: emberek, menjünk fegyver nélkül négyes sorokban a komáromi hídra és ha milliót lesöpörnek a csehek, menjen utána egy másik millió, míg fel nem ébred a csehek lelkiismerete és igazságérzete.

Ez elég igazolása annak, hogy milyen messze vagyunk mi a hegyi beszéd erkölcsétől és milyen közel vannak azok a pogányok hozzá. Hogy a mi egész erkölcsi és társadalmi életünk úgy van berendezve, hogy a jog és követelés fundamentumán állunk, nem az akarás és engedelkenység alapján.

Nem érzed-e, keresztyén testvérem, hogy joga volna Gandhi akármelyik paraszt követőjének ideállni helyettem a szószékre és azt mondani: „ti képmutatók, vessétek ki előbb a gerendát a ti szemetekből és azután gondolatok arra, hogy kivessétek a szálkát a ti atyafiatok szeméből!”

De a hegyi beszédnek nem csak ez az erkölcsi része lett uralkodó felettük, de egy másik része is, az együtt nem működés gondolata is. Jézus felállítja a válaszfalat, azt mondja: mi vagyunk a világ világossága – a másik oldalon a sötétség van. Mi vagyunk a világ sója, a hegyen épített város – ott van a mélység, a posvány. És mi ennek hirdetésére vagyunk a világon, a mi különállóságunkat kell hirdetnünk, nem szabad összekeverednünk a világgal, Béliálnak nincs köze Krisztushoz. Nézd milyen csodálatosan végrehajtották azok ezt is. Kiadták a jelszót az együtt nem működésre. Elzárkóznak minden előny elől, mit nekik jelentene az elnyomó hatalommal való érintkezés. Nem kell semmi közszolgálat, semmi rang, nekik nem kell semmi, mert nincs közösségük velük. Kenyeret kínálnak, és nem fogadják el. Nem kell az elnyomó hatóság iskolája, pedig ég a vágy lelkükben az európai műveltség után. Nem kell az elnyomó hatalom jogvédelme, pedig de sokszor volna szükségük reá. És tudjátok-e, hogy ennek az a

következménye, hogy Indiában 20 esztendő óta kétszáz millió ember nem lakott jól. 200.000.000 ember úgy hal meg, hogy életében egyszer sem mondhatta el, hogy nem vagyok éhes. És ezek azt mondják, mi nem működünk együtt, nekünk nincs közösségünk veletek.

Oh, ha most ezek szétnéznének közöttünk, ahol az emberek olyan olcsón eladók. Vannak, akiket egy rangért, egy medalionért, egy állásért, egy darab kenyérért meg lehet venni. Nem érzed-e, milyen joga volna annak a hindu pogánynak ebben az eladó világban prédikálni arról: „te képmutató, vedd ki előbb a gerendát a magad szeméből, és akkor lásd meg a máséban a szálkát.”

A hegyi beszéd harmadik gondolata: a szolgálat gondolata.

Mikor határozottan megállapítja a világtól való elkülönülést, azt is megállapítja, hogy nekik szolgálni kénytelenek vagyunk. A világosság el van határolva a sötétségtől, és azért annak világítani kell. A só elolvad, de erejét beleadja abba az ételbe, amelyben láthatatlanná vált. Az elnyomó hatóságoknak sokszor igen nehéz helyzete volt. És nézzétek, akkor felfüggesztette Gandhi az együtt nem működést és kiadta a parancsot a segítségre. A búr háborúban vöröskeresztes csapatokat szervezett és ők kötözték be az elnyomók sebeit. És mikor kiütött a pestis és még a hozzátartozók is menekültek a fertőzöttektől, akkor ez a meggyalázott és agyonsanyargatott sereg volt az, amelyik jelentkezett a kórházkapu előtt, hogy itt vagyunk és ápolni fogjuk a betegeket.

Oh, keresztyén testvérem, nézd meg ezt a gondolatvilágot és a mienket, amelyik vigyorgó kárörömmel örül, mikor elnyomóinak van nyomorúsága. Hogy rúg bele még egyet, mikor utolsót hörög az ellenség. Oh, hol van az a lelkiület attól, amely érezte és meg is tette azt a krisztusi parancsot, hogy szeressétek ellenségeiteket, és aki téged kővel dob meg, dobd vissza kenyérrel.

Érzed-e, mennyi joga van a hindu pogánynak ideállni a prédikáció igéjével, hogy: „Képmutató! Ne nézd a te felebarátod szemében a szálkát, mikor a te szemedben gerenda vagyon.”

Keresztyén Testvéreim! A hegyi beszédnek van még egy mélységes gondolata. A hegyi beszéd a szenvedés dicshimnusza. Ezzel kezd: boldogok, akik sírnak, a szegények, az éhezők, a szomjazók, a háborúságot szenvedők. A szenvedés boldogságának egy egészen új meglátása az, ahogy Jézus beszél róla. Most nézzétek meg, hogyan néznek a hindu pogányok a szenvedésre. Már ahogy céljukat el akarják érni, az is bizonyítja, hogy milyen érték előttük a szenvedés. De különösen nevelésrendszerük mutatja ezt. A kulik, a hindu nép alja, minduntalan kicsúszott

Gandhi kezéből, mindig erőszakoskodásra vetemedtek és akkor Gandhi azt mondotta: én nagyon szomorú vagyok miattatok, és elkezdett böjtölni. Visszavonult házába és csendes önsanyargatással kezdett éhezni. S mintha csak dróttalan távirón ment volna szét ennek a híre, három nap múlva jöttek megalázkodva az engedetlen kulik, hogy: „Uram, itt állunk előtted, nem tudjuk nézni, hogy szomorkodsz és érettünk szenvedsz, megígérjük, hogy megölhetnek bennünket, de nem fogunk többé erőszakoskodni.”

Oh, Keresztyén Testvéreim! Ki az, aki ezt a krisztusi nevelési rendszert meg merné itt valósítani?

Egy másik alkalommal egyik iskolában egy ifjú nem mondott igazat. Gandhi magához hívatta őt és azt mondta neki: fiam, én elhittem azt, amit mondtál, és szomorúan tapasztalom, hogy nem mondtál igazat. És én most nem téged büntetlek meg, magamat fogom büntetni, amiért ilyenek tudtalak nevelni. Böjtölni fogok addig, míg belőled Isten kegyelme más embert fog nevelni.

Lehetett volna keményebben és áldottabban nevelni, mint így? Ha megszidta, vagy megverte volna, keményebb lett volna, mint az acél az a fiú, de mivel megalázta magát előtte, keményebb lecke volt az minden büntetésnél.

Egy másik példa. Amíg Gandhi börtönben volt, az alatt a különbözőbb felekezetek összekülönböztek és veszedelem fenyegette a nemzeti összefogást. És mikor Gandhi kiszabadult és ezt látta, azt mondotta: nem bírom elviselni, hogy ennyire csak a személyemhez legyen kötve az egység. Magamra veszek egy 21 napos nemzeti böjtöt. Nemrég operáción ment keresztül és ez a 60 éves ember, aki mindössze 45 kilogrammot nyomott, visszavonult házába és gyötörte magát. Két napnál tovább nem bírták az összekülönbözött pártok, kik előtte késhegyre mentek egymásnak, azok azt mondták, hogy ezt nem lehet elhordozni, hogy ott a város másik végén ő szenvedjen azért, mert mi nem férünk össze. És meghozták a határozatot, hogy senkit nem szabad vallásáért üldözni.

Oh, keresztyén testvérem, gondolj most újra erre a mi nyomorult hazánkra, hol semmivé vált a nemzeti összefogás, mert a különböző keresztyén felekezetek a maguk hatalmát féltve sanda és irigy szemmel néztek egymásra. Mondd, volna-e itt valaki a megkeresztelt keresztyének közül, aki feláll, és azt mondja: ezt a felelősséget nem bírom tovább hordozni. Én vállalom magamra a nemzet minden bűnét és böjtjét. Ma kell halálra adnom magam, hogy itt meglegyen a béke. Oh, van-e valaki, aki ezt meg merné csinálni? Pedig ez a Krisztus pedagógiája. Nézd, hogy akart az emberből új embert csinálni. Hogy szenvedett érte, a pokol minden kínját és gyötrelmét magára vette helyette.

Oh, mennyire joga van a nem dresszúrával nevelt, böjtölő hindu pogánynak idelépni helyembe a szószékre és azt mondani: vedd ki előbb a szemedből a gerendát és azután gondolj a külmisszióra!

Még valamire rá akarok mutatni: a hindu pogánynak a Szentíráshoz való kapcsolatára. Ezek pogányok, és nézzétek: 1893-ban egy pogány olvas egy bibliai részt és 37 esztendőn keresztül nem tud szabadulni tőle. 37 esztendeje tart benne Isten igéjének az áldott eredménye.

Nézd meg a mai világot, melynek számára a bibliaolvasás tűnő élmény, délibáb, az eredménye eltűnik hetek, hónapok múlva. Gondold meg, hogy az az ember, aki félredobott minden dicsőséget, aki lehetne ma elnök, vagy király, ott ülhetne a dicsőség hegyormain, ma börtönben ül, de boldogan, mert nem tehetett másképp, annyira ránehezedett lelkére a hegyi beszéd. Egy alkalommal Gandhi utazott és egy városban kiszállt. Az őt fogadó tömeg az állomáson körülvette, hogy: halljuk, mi a mondanivalód számunkra. Akkor elővette háziszóttésének zsebéből az Újtestamentumot – egy pogány, aki Újtestamentumot hordoz magánál – és felolvasta a hegyi beszédből, hogy kicsoda boldog, és azt mondotta: ez az én üzenetem!

Oh, hol van a mi boldogságunk e pogány emberek boldogságától!

Ma, mikor iskolákat alakítanak börtönné, szállodákat foglalnak le erre a célra, mert nincs elég börtön, ami befogadja a csendes tüntetőket, ezeknek nagy része ott viszi a háziszóttés zsebében az Újtestamentumot, pedig pogányok, akiknek nincs más köze Krisztushoz, minthogy a Bibliát hordják maguknál.

Oh, nézd meg ezt a világot, mely szégyenli a Bibliát olvasni és a zsebében hordani, nem érzed-e, hogy joga van annak a pogánynak azt mondani: „képmutató, ne keresd a más szemében a szálkát!”

Keresztyén Testvéreim! Sok mindent lehetne még erről elmondani. Azoknak, akik ezek iránt érdeklődnek, hadd ajánljak figyelmébe egy könyvet, mely most jelent meg, amelyből ezeket az adatokat is merítettem. Stanley misszionárius „Krisztus India országútján” Biberauer Richard fordításában.

De most ugye felmerült az a kérdés, szabad-e nekünk, van-e nekünk egyáltalában jogunk a külmisszióra gondolnunk az erkölcsileg annyira felettünk álló néppel szemben? Gerendákat hordozni szemünkben és szálkákat piszkálni az övékében? És mégis, minden sürgeti a külmissziót. Keresztyén Testvéreim! Nagyon-nagyon gazdagok ezek az emberek, sokkal gazdagabbak erkölcsi érzésben, mint mi, sokkal több erejük van, mint nekünk, mindenük van,

csak egy valamijük nincs: Megváltójuk. Van tanítómesterük, és én sokkal nyomorultabb vagyok, mint ők Krisztus követésében, de egyet tudok Róla, hogy ő engemet elveszett és elkárhozott embert a haláltól megváltott. Hát szabad nekem elnézmem, hogy ezek az emberek, akik ott vannak egész közel a templom pitvarában, csak a szentek-szentjébe nem tudtak bejutni, hogy ezek az örök kárhozatra jussanak?

Most szeretném kivenni a szót a hindu pogány szájából és azt mondani, hogy tudom, hogy az én szememben akkora gerenda van, hogy sok botránkozást okoz. Hogy nyomorultabb és gyalázatosabb vagyok, mint te a te pogány ételledel. De egyet tudok, hogy az én nyomorult életem felett ott ragyog Krisztus keresztye, beborít hófehér palástjával, hogy én megváltottalak téged. És mert teneked szálla van a szemedben, meg kell mondanom, hogy hiába van életed minden alázatossága, addig nincs életed megmentve, míg a kereszty alá nem jutottál.

Jézus egy ítéletet mond felettük: mindent megtartottál, de egy fogyatkozásod van. Ezek az emberek is érzik, hogy van egy fogyatkozásuk. Mikor ez a misszionárius visszament Indiába, mutattak neki egy kérvényt, melyen 15.000 pogány kéri a keresztyelésre való előkészítését. És tudjátok, hogy írták alá? Az ujjukat nyomták rá, mint a bűnösök. 15.000 piszkos kéznek a lenyomata volt ott egy pársoros kérvény alján. Tudjátok mit jelent ez? 15.000 ember sóvárog és könyörög, jöjjetek és tüntessétek el életünk utolsó nagy fogyatékoságát.

Elmondja ez a misszionárius, hogy ott, ahol azelőtt Mott Jánost kifütyülték, mikor Krisztus nevét említette, ott most ő tartott előadást Krisztus keresztyéről. És a végén azt mondotta: akik át akarják adni magukat Krisztusnak a legfelsőbb kasztyból, azok jöjjenek ide az első sorba, és közben eszembe jutott – írja – hogy valaki azt mondotta, hogyha egy hindu brahmán megtér, az nagyobb csoda, mintha egy halott feltámad. És akkor azért könyörögtem, hogy Uram cselekedd, hogy csak egy hindu jöjjön ide, hogy meg ne szégyenüljek. És 150 előkelő ember jött előre és ült le csendesesen, lehajtott fejjel, szívét Krisztusnak adva.

Most felolvasom egy bengál költő karácsonyi versét. Egy karácsonyi himnusz pogány ajakról. Mit felelsz reá, keresztyén testvérem?

A hinduknak van egy mondájuk arról, hogy miért van fehér ember a világon. Ezt azzal magyarázza ez a monda: egyszer az Isten megkérdezte az emberektől, hol van a te atyádfia, mit cselekedtél vele? Azok, akik e kérdést meghallották, úgy elsápadtak, hogy máig is fehérek azóta.

Oh, bárcsak arcunk fehérségének lelkiismeretünk felébredése volna az oka arra a kérdésre, hogy hol van a mi atyánkfia? És bárcsak kipirulna újra az orcánk boldog, napsütötte hindu barnaság öntené el az arcunkat, mikor megindulunk azon az úton, melyen eljön erre a földre az Isten országa! Ámen.